

Valvira

Miten varmistetaan palvelujen hyvä laatu ja lainmukainen toiminta

Sosiaalihuoltolain toimeenpanon
aluekierros 2015

Valvonta ja ohjaus

Sosiaalihuoltolaista (710/1982) jäävät voimaan mm. hallintoa ja valvontaa koskevat luvut 2 ja 8

Lain 3 § :n mukaan

Valvira ohjaa aluehallintovirastoja niiden toiminnan yhdenmukaistamiseksi

Ohjaa ja valvoo asioissa

- jotka ovat periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia
- koskevat toimintaa usean aluehallintoviraston alueella tai koko maata
- jotka liittyvät Valvirassa käsiteltävään th:n valvonta-asiaan
- asiat, jotka aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään
- **Aluehallintovirastoille** kuuluu sosiaalihuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta toimialueellaan

Ennakollinen valvonta

- Lupa- ja ilmoitusmenettely
 - Valtakunnalliset sosiaalihuollon luvat 1.10.2011 – laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) Valvira myöntää
 - Alueelliset luvat aluehallintovirastot

Valvontaviranomaisia ovat kunta, aluehallintovirastot ja Valvira

Kunta ohjaa ja valvoo kaikkia alueellaan tuotettuja yksityisiä sosiaalipalveluja ja toisen kunnan puolella toimivia yksityisiä, joista kunta ostaa palveluja

- Rekisterit
 - th:n ammattihenkilörekisteri Terhikki,
 - palveluntuottajarekisteri Valveri
 - tulossa 2016 alusta alkaen sosiaalihuollon ammattihenkilörekisteri
- Omavalvonnan kehittäminen

Reaktiivinen valvonta

- kantelut
- viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitukset
- omasta aloitteesta valvontaan otetut asiat
- muiden viranomaisten lausunnot (poliisi, kansleri, EOA, EIT)

Suunnitelmaperusteinen valvonta

- valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelma ja sen toimeenpano,
 - > painopistealueet määritellään vuosittain

Valvira

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma 2015 - 2018

Vuonna 2015 AVIen ja Valviran suunnitelmaperusteisessa valvonnassa

- **Toimeentulotuen ja lastensuojelun määrääajat**
 - THL kerää tiedot kaksi kertaa vuodessa
- **Vanhuspalvelulain toimeenpanon valvonta**
 - Painotus kotihoitoon
- **Lasten ja nuorten ehkäisevät terveyspalvelut sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen**
 - Laajat terveystarkastukset ja opiskeluterveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma

- **Palvelujen laadun ja sisällön valvonta ensisijaisesti omavalvonnalla!**
 - valvonta-asioissa selvitetään aina ensimmäiseksi kohteen omavalvontajärjestelmän toimivuus
 - asiakas- ja henkilöstöpalaute
- **Kokonaisuuksien valvonta**
 - ohjaus- ja arviointikäynnit

Omavalvonta valvontaohjelmassa

Valvonta 2015

- tavoitteena yhdenmukainen omavalvonta
- toimeenpanon tukemista
- vaikuttamista koulutustarjontaan
- koulutuksen sisällön suunnittelua
- huomioidaan reaktiivisessa valvonnassa ja tarkastuskäynneillä

Valvonta 2016-2018

- omavalvonnan toimeenpanon valvonta

Valvonnan kohteet sosiaalihuoltolaissa

- Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa sosiaalihuoltolain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa sosiaalihuollon painopisteen siirtymistä **ennalta ehkäiseviin palveluihin** ja erityisesti **kotipalvelujen laadun ja saatavuuden toteutumista**
- Valvonnan kohteina voivat olla asiakasprosessi kokonaisuudessaan ja siihen liittyvät palveluketjut, palvelujen yhteensovittaminen, asiakkaiden tarpeiden kokonaisvaltainen tarkastelu sekä asiakkaan kuuleminen.

Asiakas- ja yhteistyöprosessit

SHL toimeenpano edellyttää eri toimijoiden yhteistyötä kunnassa ->

tavoitteena hyvin toimiva palvelukokonaisuus sisältäen mm.

- Asiakkaan kuuleminen, osallisuus ja itsemääräämisoikeus
- Palvelutarpeen arviointi määräajassa
- Asiakassuunnitelmat ja niiden toteutuminen
- Vastuu asiakkaasta myös rajapinnoilla (saattaen vaihdettava; palveluketjujen toimivuus)
- Omatyöntekijä

Asiakas- ja yhteistyöprosessit 2

- Lainsäädännön soveltaminen **asiakkaan edun** näkökulmasta (Yleiset sosiaalipalvelut ensisijaisia, erityislaki jos se takaa paremmin asiakkaan edun)
- Odotusajat eri palveluihin
- Päätöksentekoprosessien lainmukaisuus
- Sosiaalipäivystyksen järjestäminen asianmukaisesti

Ehkäisevien palvelujen ensisijaisuus (lapsiperheiden tuki)

- Lapsiperheen oikeus saada perheen huolenpitotehtävän turvaamiseksi välttämätön **kotipalvelu** (sairaus, synnytys, vamma tai muu erityistilanne)
- Valtakunnallisen valvonnan painoalueena 2016 -

Riittävät voimavarat

- **SHL: Sosiaalipalvelujen tulee olla sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin lainsäädäntö edellyttää**
 - lastensuojelun määräajat
 - sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät
 - asiakasprosessien sujuvuuden seuranta

Aikuissosiaalityö

Päihdehuolto

- Terveysthuoltona järjestettäessä hoitotakuusäädökset
- Yhteisissä palveluissa asiakkaan edun periaate
- Päihdehuollon yksiköt pääasiassa sosiaalihuollon yksiköitä, vaikka niissä toteutettaisiin myös lääkkeellistä kuntoutusta (mukana myös sosiaalista, asumista ym.)

Vammaispalvelut

- VPL usein asiakkaalle edullisempi

Toimeentulotukitehtäviä jää kunnalle myös kela-siirron jälkeen

Hyvinvoinnin edistäminen ja varhainen tuki;

- Erityistä tukea tarvitsevien tarpeet

Palvelujen laadun varmistaminen

Omaevalvonta (5 luku, 47 §)

- sosiaalihuollon toimintayksikön tai muun toimintakokonaisuudesta vastaavan tahon on laadittava omaevalvontasuunnitelma sosiaalihuollon laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi
- suunnitelma on pidettävä **julkisesti nähtävänä**
- sen toteutumista on **seurattava säännöllisesti**
- toimintaa on kehitettävä **asiakkailta** sekä toimintayksikön **henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella**

Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus 48 § (voimaan 1.1.2016)

Toimenpiteet ilmoituksen johdosta 49 § (voimaan 1.1.2016)

Valvira

Omavalvonta sote -palveluissa

Yksityinen terveydenhuolto - omavalvonta

Laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990) 6 §

Valviran määräys 1.10.2012

Julkinen terveydenhuolto- laadunhallinta ja potilasturvallisuussuunnitelma

Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 8 §

STM:n asetus 341/2011

Yksityinen sosiaalihoito - omavalvonta

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) 6 §

Julkiset vanhuspalvelut - omavalvonta

Vanhuspalvelulaki (980/2012) 23 § omavalvonnasta voimaan 1.1.2015,
Valviran määräys 1/2014, lomake ja kysymyksiä ja vastauksia -kooste

Kaikki julkiset sosiaalihoitoon palvelut - omavalvonta

Uuden sosiaalihoitolaain 47 § tulee voimaan 1.4.2015

Julkisessa terveydenhuollossa on käytössä **laadunhallinta- ja potilasturvallisuussuunnitelma** myös vanhuspalvelujen osalta

Yhdistetty kotipalvelu ja kotisairaanhoido ottaa käyttöön sosiaalihuollon omavalvonnan

Yksityisessä terveydenhuollossa omavalvonta on otettava käyttöön vanhuspalvelujen osalta myös yhden toimipaikan yksiköissä (kotisairaanhoido)

Uusi toimintayksiköiden omavalvonnasta annettu Valviran määräys tuli voimaan 1.1.2015

- ✓ korvaa aikaisemman, 10.2.2012 annetun määräyksen yksityisille sosiaalipalveluille
- ✓ otetaan soveltuvin osin käyttöön sosiaalityössä (1.4.2015)

Omavalvonnan tavoitteet

- **laadukkaat ja asiakasturvalliset palvelut**
- **avoin, oppiva toimintakulttuuri**
- **edistää asiakkaiden valinnan mahdollisuuksia**
- **vahvistaa asiakkaan osallisuutta**
- **yhtenäiset palveluprosessit**
- **palveluprosessien seurannan ja arvioinnin kehittäminen**
- **valvonnan painopiste ennakkolliseen valvontaan**

Turvallisuuskulttuurityö toiminnan kehittämisenä:

<http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2008/T2456.pdf>

Omavalvonnin ydin riskinhallinnassa

Johdon ohjaama strateginen riskinhallinta

- riskinhallinnan organisointi
- vastuiden määrittäminen ja vastuun ottaminen
- miten henkilökunta voi vaikuttaa ja miten viesti kulkee johdon ja henkilökunnan välillä

Operatiivinen riskinhallinta

- henkilökunnan toteuttama riskinhallinta on toiminnassa toteutuvaa omavalvontaa

Kohdistetaan kaikille toiminnan osa-alueille

Tunnistamattomia riskejä ei voi hallita

Riskinhallinta ja turvallisuussuunnittelu (STM:n julkaisuja 2011:15)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812)

Lain 23 § 1 mom. (muutos 1.1.2015 alkaen): Sosiaalihuollon laatuun tai siihen liittyvään kohteluunsa tyytymättömällä asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Jos asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene itse tekemään muistutusta tai jos hän on kuollut, **muistutuksen voi tehdä hänen laillinen edustajansa, omaisensa tai muu läheisensä.**

Lain 23 b § (uusi, 1.1.2015 alkaen): Kanteluun sovelletaan mitä hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta.

Jos asiassa ei ole tehty muistutusta, **ja valvontaviranomainen arvioi, että kantelu on tarkoituksenmukaisinta käsitellä muistutuksena, viranomainen voi siirtää asian** asianomaiseen toimintayksikköön tai sosiaalihuollon johtavan viranhaltijan käsiteltäväksi.

- Tieto vastauksesta tulee antaa siirron tehneelle viranomaiselle

Hallintolain (6.6.2003/434) 8 a luku voimaan 1.9.2014:

- **Jokainen** voi tehdä hallintokantelun toimintaa valvovalle viranomaiselle.
- Valvova viranomainen ryhtyy **niihin toimenpiteisiin, joihin se hallintokantelun perusteella katsoo olevan aiheutta.**
- **kahta vuotta vanhemmasta asiasta tehtyä hallintokantelua ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.**

Valvova viranomainen tutkii asian siinä laajuudessa kuin asia antaa aiheutta, jättää tutkimatta tai siirtää toimivaltaiselle taholle käsiteltäväksi, esimerkiksi muistutuksena.

Kantelu 2

- Kantelu voidaan tehdä esimerkiksi hallintopäätöksistä, tosiasiallisesta toiminnasta tai asiakkaan kohtelusta.
- Kantelu tehdään kirjallisesti. Siinä tulee selvittää mitä toimenpidettä, menettelyä tai päätöstä kantelija pitää virheellisenä tai epäasianmukaisena.
- Kantelu ei ole muutoksenhakukeino eikä kantelulla voida määrätä maksettavaksi korvauksia tai tuomita rangaistuksia.

Valvonnan seuraamukset

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) 55-59 § (jää voimaan)

- Avit ja Valvira voivat tarkastaa kunnan ja kuntayhtymän sosiaalihuoltolaissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Valvira voi määrätä Avin tekemään tarkastuksen esimerkiksi valvonta-asian yhteydessä (55 §).
- Avit ja Valvira voivat antaa **määräyksen** puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta, jota voidaan tehostaa **uhkasakolla**. Määräykselle asetetaan määräaika (56 §).
- Asiakasturvallisuuden sitä edellyttäessä toiminta taikka toimintayksikkö sen osa tai laite voidaan määrät välittömästi **keskeytettäväksi**

Valvonnan seuraamukset 2

- Avit ja Valvira voivat antaa kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle **huomautuksen** vastaisen toiminnan varalle.
- Jos asia ei anna aihetta huomautukseen tai muihin toimenpiteisiin, **kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen** ja hyvän hallintotavan noudattamiseen (Sosiaalihuoltolaki 57 §).